

Luces de bohemia

La ceguesa com a llum de la clarividència. L'esperpent com a mirall. El distanciament per veure-hi de més a prop. A *Luces de bohemia*, Valle-Inclán va escometre una societat i un país que havien fet de la picaresca i la ganduleria un art de viure, i va fer una crítica ferotge i despietada de la cultura i el poder de l'Espanya oficial del seu temps, dels últims anys de la Restauració, formulada literàriament per primera vegada a través de l'*esperpento*, una extraordinària lent deformadora que li permetia mostrar l'autèntica naturalesa d'una societat que ell considerava injusta, cruel i violenta, corrupta, sense principis ni valors.

En aquesta peça, tots els estaments hi són representats: artistes, polítics, policies, estudiants, obrers, prostitutes... Cap no és exculpat, però la diana dels dards enverinats de l'autor la constitueixen un reguitzell de capitosts prepotents i d'artistes amb ínfules que s'autoerigeixen com a autoritats, ja siguin morals, polítiques o intel·lectuals.

A més, l'obra té un altre gran al·licient: la riquesa excepcional d'un llenguatge que cal paladejar, as-saborir amb calma, tot i que surt a borbolls i sense aturador. Adaptat als diferents registres dels personatges, s'hi troben mostres d'argot caló, de lèxic castís, de llenguatge florit i pompós, cultismes... Irònic, agut, ple de refranys i sentències memorables, esde-

Parant l'orella

Potser és la manca de familiaritat amb l'especialíssima i no gens fàcil prosa valleinclaniana, o una fonètica de vegades no prou afinada, però hi ha algun moment en què l'oïda percep alguna cosa que grinyola. I sap greu perquè, tot i que això no fa desmerèixer en absolut el remarcable treball de vuit bons i reconeguts intèrprets (Lluís Soler, Marissa Josa, Màrcia Cisteró, Jordi Martínez, Jacob Torres, Manuel Dueso, Xavier Boada i Camilo García, que s'han de transformar en gairebé una vintena de personatges), impedeix acabar d'arrodonir una proposta francament recomanable que el Temporada Alta ha tingut l'encert de no deixar passar.

vé un doll de fresca saviesa popular passat pel sedàs d'un home culte i intel·ligent.

No és gens estrany, doncs, que aquesta peça revisitable sota diferents òptiques i interessos seduís Oriol Broggi, el qual, en trobar a faltar «bojos» que denunciïn la injustícia i clamïn contra el servilisme –com Max Estrella, el protagonista cec que encarna l'artista bohemí del tombant de segle–, va decidir estrenar-la a «casa seva», la Biblioteca de Catalunya, en la darrera edició del Festival Grec de Barcelona. El resultat: entrades exhaurides i cada dia ple a vessar.

La seva proposta parteix d'unes característiques habituals que ja són tot un segell propi: pel que fa al fons o contingut, fidelitat en l'essència a l'obra original; sobrietat, minimalisme i espontaneïtat quant a la forma; confiança en uns intèrprets que li tenen la mida presa, i el toc musical marca de la casa. El resultat és un muntatge ben construït, d'una gran fluidesa narrativa i amb un acurat joc de llums i ombres per ambientar un escenari pràcticament nu, que, com els actors, s'ha de desdoblar en els múltiples espais que Max Estrella, acompanyat de Don Ladino, recorre en la seva negra nit de viacrucis.